

YOICHIRO HIRASE IN VELE SCHELPENNAMEN GEEERD

Foto's van de schrijver.

door Bob ENTROP.

De Japanse wateren hebben een magische klank door hun rijkdom aan prachtige schelpen waarvan menige verzamelaar watertandt. Door alle eeuwen heen heeft de Japanner met zijn bijzonder gevoel voor schoonheid een bijna mystieke belangstelling gehad voor deze bijzondere natuurproducten. Zij vormden een nooit opdrogende bron waaruit hij kon putten bij zijn kunstuitingen, zijn poëzie, in zijn meditatie en in zijn wetenschappelijke studies.

De geïsoleerde ligging van de Japanse eilanden en het daardoor nauwe contact van de Japanner met de hem omringende natuur zullen aan deze natuurverbondenheid niet vreemd zijn. Eerst toen ook in Japan in de tweede helft van de negentiende eeuw de invloed van het westen merkbaar begon te worden in ideeën en natuurwetenschappelijke zin, werd dit isolement verbroken.

Naast de esthetische genoegens ging men zich ook meer wetenschappelijk met de molluskenwereld bezighouden. De man die hiertoe de start heeft gegeven en door zijn leven en werken als de eerste moderne Japanse Malacoloog aangemerkt mag worden is Yoichiro Hirase. Zijn naam komen wij in vele schelpennamen steeds weer tegen, terwijl zelfs een landslakken-geslacht *Hirasea* naar hem genoemd is.

Ook in de collecties van het Zeebiologisch Museum te Scheveningen troffen wij een aantal soorten aan, die in de speciesnaam de grote malacoloog Hirase eren. Daarom was het wellicht een goede gedachte om dit artikeltje met enkele van deze soorten te illustreren: afbeeldingen 1, 2 en 3.

Afb. 1.
Mikadotrochus hirasei (Pilsbry).

Snuffelend in de Japanse schelpenboeken komen we de naam Hirase als hirasei en hiraseana verlatiniseerd tegen. De auteurs Pilsbry, Kuroda, Habe en Sowerby zijn het voornamelijk geweest, die bij de naamgeving Hirase hebben willen eren door zijn naam aan meerdere soorten te verbinden.

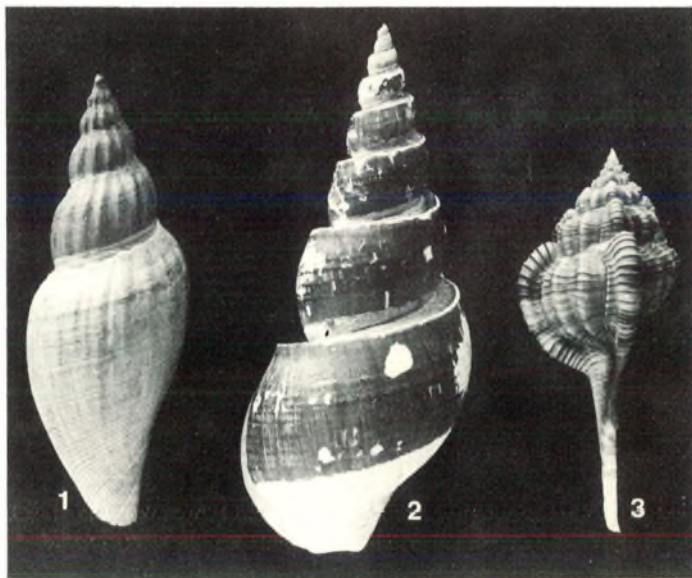
Hieronder laat ik enkele van de gevonden schelpennamen volgen.

<i>Volachlamys hirasei awajiensis</i> (Pilsbry)	- Pectinidae
<i>Beringius hirasei</i> (Pilsbry)	- Buccinidae (afb. 3)
<i>Cuspidaria hirasei</i> Kuroda	- Cuspidariidae
<i>Glans hirasei</i> (Dall)	- Carditidae
<i>Mantellum hirasei</i> (Pilsbry)	- Limidae
<i>Calanaitis hiraseana</i> Kuroda	- Veneridae
<i>Mikadotrochus hirasei</i> (Pilsbry)	- Pleurotomariidae (afb. 1)
<i>Schilderia hirasei</i> (Roberts)	- Cypraeidae
<i>Oliva hirasei</i> Kira	- Olividae
<i>Mitropifex hirasei</i> Kira	- Mitridae (afb. 2)
<i>Pellasimnia hirasei xanthochila</i> (Kuroda)	- Ovulidae
<i>Biplex hirasei</i> Kuroda en Habe	- Cymatiidae
<i>Camptoceras terebra hirasei</i> Walker	- Planorbidae
<i>Cantharidus hirasei</i> (Pilsbry)	- Trochidae
<i>Euprotomus vomer hirasei</i> (Kuroda)	- Strombidae
<i>Fulguraria hirasei</i> (Sowerby)	- Volutidae (afb. 3)
<i>Murex hirasei</i> Hirase	- Muricidae (afb. 3)
<i>Onithochiton hirasei</i> (Pilsbry)	- Tonicidae
<i>Phos hirasei</i> Sowerby	- Buccinidae
<i>Scabricola hirasei</i> (Pilsbry)	- Mitridae
<i>Siphonalia hirasei</i> Kuroda en Habe	- Buccinidae
<i>Tectonatica hirasei</i> (Pilsbry)	- Naticidae
<i>Volvarina hirasei</i> (Bavay)	- Marginellidae
<i>Zeuxis hirasei</i> Kuroda en Habe	- Nassariidae

Afb. 2.
Mitropifex hirasei Kira.

In de Amerikaanse molluskenliteratuur zult U tevergeefs naar de naam Hirase zoeken, hetgeen natuurlijk niet zo verwonderlijk is. Men zal eerder auteurs van eigen bodem in een Latijnse schelpennaam willen vernoemen. Het zijn voornamelijk wel de soorten uit de Japanse wateren die voor deze naamsverering gebezigd zijn.

Afb. 3.
1. *Fulgoraria hirasei*
(Sowerby).
2. *Beringius hirasei*
(Pilsbry).
3. *Murex hirasei* Hirase.

Of in de naam *Murex hirase* een zelfverering ligt opgesloten dan wel dat een naamgenoot van Hirase deze murex naar zijn malacologische collega Hirase heeft genoemd, is mij nog niet duidelijk. Ik heb dit taxonomische puzzletje nog niet tot klaarheid kunnen brengen.

LEVENSLLOOP

Hirase werd in 1859 geboren. Op twintigjarige leeftijd kwam hij naar Kyoto, waar zijn malacologische loopbaan een aanvang heeft genomen. Dankzij het feit dat hij van bemiddelde ouders afstamde kon hij zich geheel en al aan deze hobby wijden. Hij begon met het verzamelen van schelpen uit de Japanse wateren, daarbij geholpen door assistenten. Dit had tot resultaat dat in enkele tientallen jaren meer dan 10.000 schelpen verzameld werden, verdeeld over een 3500 soorten. Voor de westerse wereld waren een aantal van deze vondsten mede door de ontoegankelijkheid van de Japanse Archipel in die dagen volledig onbekend en werden eerst toen beschreven. Hieraan deden buitenlandse geleerden, maar ook Hirase zelf ijverig mee. Hirase gaf zelf een tijdschrift uit getiteld *The Conchological Magazin*, waarin vele van deze nieuwe soorten beschreven werden. Hoewel hij het zelf financierde heeft het tijdschrift slechts van 1907 tot 1909 bestaan.

Toch hield Hirase kennelijk als een terriër vast aan zijn principes om ook vele andere mensen te laten genieten van de schoonheid en de bijzonderheden over het leven van mollusken. Dit komt tot uitdrukking in 1913. Toen stichtte hij - alweer uit eigen geldmiddelen - in de omgeving van de dierentuin van Kyoto het Hirase Conchyologische Museum, dat tevens het eerste museum met een zo uitgesproken specifiek karakter in de wereld was.

Misschien had hij zijn financiële polsstok wat overschat, want na 6 jaar exploitatie moest hij toch deze idealistische onderneming staken. Ook Hirase heeft moeten ondervinden dat het niet eenvoudig is om van de overheid voldoende subsidies beschikbaar te krijgen, hoewel hij reeds bij de opening van zijn museum stappen in die richting heeft ondernomen.

In zijn pleidooi aan de overheid schrijft hij: Eerst verzamelde ik persoonlijk in verschillende gebieden van Japan, maar mijn zwakke gezondheid dwong mij er toe om eerst 2 later 3 assistenten te engageren en op te leiden. Zij gingen voor mij niet alleen in Japan maar ook ver daarbuiten - Formosa, Korea, China en meerdere eilandengroepen - wetenschappelijk materiaal verzamelen. De kosten voor dergelijke expedities stegen enorm, te meer daar ik ook boeken en tijdschriften moest aanschaffen. Ook deed ik een conchyologisch tijdschrift en enkele boeken het licht zien, waarin gewag gemaakt werd van de resultaten van de expedities. Voor dit alles investeerde ik de helft van mijn vermogen. Aldus Hirase in zijn verzoekschrift om overheidssteun.

Een poging om zijn financiële toestand wat te versterken door overschot schelpen te koop aan te bieden, had slechts een gering succes.

Als slotstuk van zijn leven, dat op 25 Mei 1925 eindigde, schreef hij een vierdelig boek dat in blokdruk gedrukt werd en prachtige handgekleurde illustraties bevat. Hiermee bekroonde Hirase een vruchtbaar malacologisch leven.

Dit artikel is een uitgebreide bewerking van een artikel dat verscheen in het Duitse Clubblad *Conchyliä* van de hand van Dr. Siegfried Schmitz. Wij meenden met de publikatie ervan zij het in zeer vrije bewerking de lezers een plezier te doen.